EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

14. mai 2009 *

Kohtuasjas C-161/08,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel hof van beroep te Antwerpeni (Belgia) 8. aprilli 2008. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. aprillil 2008, menetluses

Internationaal Verhuis- en Transportbedrijf Jan de Lely BV

versus

Belgia riik,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees A. Rosas (ettekandja), kohtunikud A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus ja A. Arabadjiev,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

kohtujurist: E. Sharpston,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Internationaal Verhuis- en Transportsbedrijf Jan de Lely BV, esindaja: *advocaat* S. Sablon,

– Belgia valitsus, esindaja: J.-C. Halleux,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: S. Schønberg ja F. Ronkes Agerbeek,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab komisjoni 12. juuni 1991. aasta määruse (EMÜ) nr 1593/91, millega rakendatakse nõukogu määrus (EMÜ) nr 719/91 TIR-märkmike ja ATA-märkmike transiididokumentidena kasutamise kohta ühenduses (EÜT L 148, lk 11, edaspidi „rakendusmäärus"), artikli 2 lõigete 1–3 tõlgendamist koosmõjus 14. novembril 1975 Genfis allkirjastatud tollikonventsiooni TIR-märkmike alusel toimuva rahvusvahelise kaubaveo kohta (edaspidi „TIR-konventsioon") artikliga 11.

2 Taotlus on esitatud äriühingu Internationaal Verhuis- en Transportbedrijf Jan de Lely BV (edaspidi „Jan de Lely") ja Belgia riigi vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab tollimaksu ja muude maksude tasumist seoses TIR-märkmiku alusel toimunud rahvusvahelise veoga.

Õiguslik raamistik

TIR-transiidi suhtes kohaldatavad õigusnormid

3 Belgia Kuningriik on TIR-konventsiooni osaline, nagu ka Euroopa Ühendus, kes kiitis selle heaks nõukogu 25. juuli 1978. aasta määrusega (EMÜ) nr 2112/78 (EÜT L 252, lk 1; ELT eriväljaanne 02/01, lk 209). Ühenduse suhtes jõustus nimetatud konventsioon 20. juunil 1983 (EÜT L 31, lk 13).

4 TIR-konventsioon sätestab muu hulgas, et sellega kehtestatava TIR-protseduuri alusel veetavalt kaubalt ei tule tasuda või deponeerida impordi- või eksporditollimakse ja impordi- või ekspordimakse vahetolliasutuses.

5 Nende soodustuste rakendamiseks nõuab TIR-konventsioon, et kaupadega oleks kogu nende vedamise aja kaasas ühtne dokument – TIR-märkmik, mille abil kontrollitakse veo nõuetekohasust. Veel nõuab konventsioon, et veo peavad tagama lepinguosaliste poolt vastavalt konventsiooni artikli 6 sätetele tunnustatud ühingud.

6 TIR-konventsiooni artikli 6 lõige 1 sätestab:

„Iga lepinguosaline võib enda poolt kindlaksmääratud tingimustel ja tagatiste olemasolul lubada ühingul väljastada TIR-märkmikke kas ise või vastava ühingu kaudu ning tegutseda käendajana.”

7 TIR-märkmik koosneb reast lehtedest, sealhulgas kviitung nr 1 ja kviitung nr 2, ning nende lõigenditest, millele on märgitud kogu vajalik teave; iga läbitud territooriumi kohta kasutatakse ühte kviitungipaari. Veo alguses jäetakse lõigend nr 1 lähtetolliasutusse. Lõpetamine toimub, kui samal tolliterritooriumil asuv väljumistolliasutus tagastab lõigendi nr 2. Protseduuri korratakse iga läbitud territooriumi puhul, kasutades samas märkmikus olevaid erinevaid kviitungipaare.

8 TIR-konventsiooni artikkel 8 sätestab:

„1. Garantiiühing kohustub tasuma impordi- või eksporditollimaksud ja impordi- või ekspordimaksud intressiga, mis tuleb maksta selle riigi tollialaste õigusaktide alusel, kus eeskirjade eiramine seoses TIR-veoga avastati. Ühing vastutab solidaarselt nende isikutega, kes peavad eespool nimetatud summad tasuma.

2. Kui lepinguosalise õigusaktides ei nähta ette impordi- või eksporditollimaksude ning impordi- ja ekspordimaksude tasumist vastavalt lõikele 1, kohustub garantiiühing tasuma samadel tingimustel summa, mis on võrdne impordi- või eksporditollimaksude ning impordi- ja ekspordimaksude ning [vajaduse korral] intressiga.

3. Iga lepinguosaline määrab kindlaks maksimaalse summa ühe TIR-märkmiku kohta, mille tasumist võib garantiiühingult nõuda lõigete 1 ja 2 alusel.

4. Garantiiühingu vastutus selle riigi tolli ees, kus lähtetolliasutus asub, tekib hetkel, mil tolliasutus TIR-märkmiku aktsepteerib. Järgmistes riikides, mille kaudu kaupa TIR-protseduuri alusel veetakse, tekib vastutus hetkel, mil kaup imporditakse […]

[…]

7. Kui käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 nimetatud summad tuleb tasuda, nõuavad pädevad asutused niivõrd, kui see on võimalik, tasumist selleks vahetult kohustatud isikult või isikutelt enne nõude esitamist garantiiühingule." [Täpsustatud tõlge]

9 TIR-konventsiooni artikkel 11 sätestab:

„1. Kui TIR-märkmikku ei ole lõpetatud või on lõpetatud tingimustega, ei ole pädeval asutusel õigust nõuda garantiiühingult artikli 8 lõigetes 1 ja 2 nimetatud summade tasumist, kui ühe aasta jooksul pärast TIR-märkmiku aktsepteerimist selle asutuse poolt ei ole ta teatanud garantiiühingule kirjalikult lõpetamisest keeldumisest või lõpetamisest tingimustega. Sama kehtib ka siis, kui lõpetamistunnistus saadi ebaseaduslikult või pettusega, kuid sel juhul on tähtaeg kaks aastat.

2. Artikli 8 lõigetes 1 ja 2 osutatud summa tasumise nõue esitatakse garantiiühingule kõige varem kolm kuud ja hiljemalt kaks aastat pärast kuupäeva, mil ühingule teatati, et märkmikku ei ole lõpetatud või on lõpetatud tingimustega või et lõpetamiskinnitus saadi ebaseaduslikult või pettusega. Neil juhtudel, mil eespool nimetatud kahe aasta jooksul on algatatud kohtumenetlus, esitatakse tasumise nõue ühe aasta jooksul pärast kohtuotsuse jõustumise kuupäeva.

3. Garantiiühing peab nõutud summad tasuma kolme kuu jooksul tasumise nõude esitamise kuupäevast. Tasutud summad tagastatakse ühingule, kui kahe aasta jooksul pärast tasumise nõude esitamist tõendatakse tollile, et kõnealuse veoga seoses ei ole eeskirju eiratud."

10 TIR-konventsiooni artikkel 19 sätestab:

„Kaup ja maanteesõiduk, autorong või konteiner esitatakse koos TIR-märkmikuga lähtetolliasutusele. Lähteriigi toll võtab vajalikud meetmed, et kindlaks teha kaubamanifesti õigsus ja paigaldada tollitõkendid või kontrollida tollitõkendeid, mille on paigaldanud selleks volitatud isikud nimetatud tolli vastutusel."

11 Sama konventsiooni artiklis 21 on sätestatud:

„Maanteesõiduk, autorong või konteiner esitatakse koos veose ja sellega seotud TIR-märkmikuga kontrollimiseks igas vahetolliasutuses ja sihttolliasutustes."

12 TIR-konventsiooni artikkel 37 sätestab:

„Kui ei ole võimalik kindlaks teha, millise riigi territooriumil rikkumine toimus, loetakse see toimunuks selle konventsiooniosalise territooriumil, kus rikkumine avastati."

Ühenduse õigus

13 Nõukogu 21. märtsi 1991. aasta määruse (EMÜ) nr 719/91 TIR-märkmike ja ATA-märkmike transiididokumentidena kasutamise kohta ühenduses (EÜT L 78, lk 6) artikkel 1 sätestab:

„Kui vastavalt kehtivatele sätetele veetakse kaupa ühenduse ühest punktist teise TIR-märkmiku (TIR-konventsiooni) alusel rahvusvahelise kaubaveo korra kohaselt, käsitatakse sellise veo suhtes TIR-märkmiku kasutamist reguleerivate eeskirjade kohaldamisel ühenduse tolliterritooriumi ühtse territooriumina, nagu on määratletud nõukogu 23. juuli 1984. aasta (EMÜ) määruses nr 2151/84 ühenduse tolliterritooriumi kohta […], mida viimati muudeti määrusega (EMÜ) nr 4151/88 […]" [Siin ja edaspidi on osundatud määrust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

14 Määruse nr 719/91 artikkel 10 sätestab:

„1. Käesolevat artiklit kohaldatakse, ilma et see piiraks TIR- ja ATA-konventsioonide erisätete kohaldamist, mis käsitlevad garantiiühingute vastutust TIR- või ATA-märkmiku kasutamise korral.

2. Kui ilmneb, et TIR-märkmiku alusel toimunud veo või ATA-märkmiku alusel toimunud transiitveo käigus või nendega seoses on teatud liikmesriigis eeskirju rikutud või eiratud, tuleb kõnealuses liikmesriigis tasuda tasumisele kuuluvad tolli- või muud maksud kooskõlas ühenduse või siseriiklike õigusaktidega, ilma et see takistaks karistusõiguslike meetmete võtmist.

3. Kui ei ole võimalik kindlaks määrata, millisel territooriumil eeskirju rikuti või eirati, käsitatakse eeskirjade rikkumise või eiramise kohana seda liikmesriiki, kus kõnealune rikkumine või eiramine tuvastati, kui kehtestatud tähtaja jooksul ei esitata tollile tõendeid eeskirjade järgimise või tegeliku eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta.

Kui sellist tõendusmaterjali ei esitata ning eeskirjade rikkumise või eiramise puhul käsitatakse eeskirjade rikkumise või eiramise kohana lähteliikmesriiki või esimese lõigu teises taandes osutatud liikmesriiki, mille kaudu saadetis ühendusse sisenes, tuleb asjaomase kaubaga seonduvad tolli- ja muud maksud tasuda kõnealuses liikmesriigis kooskõlas ühenduse ja asjaomase liikmesriigi õigusaktidega.

Kui pärast seda tehakse kindlaks liikmesriik, kus nimetatud seaduserikkumine või eeskirjade eiramine tegelikult aset leidis, maksab liikmesriik, kes tollimaksud ja muud kõnealuse kauba suhtes selles liikmesriigis kehtivad maksud (peale nende, mis nõuti sisse vastavalt teisele lõigule kui ühenduse omavahendid) esialgu sisse nõudis, need talle tagasi. Sel juhul tagastatakse enammakstud maksud isikule, kes need algselt maksis.

Kui ühes liikmesriigis esialgu sisse nõutud ja tagastatud tollimaksude ja muude maksude summa on väiksem tollimaksude ja muude maksude summast, mis on ette nähtud liikmesriigis, kus seaduserikkumine või eeskirjade eiramine tegelikult aset leidis, nõuab viimane liikmesriik vahe sisse vastavalt ühenduse või siseriiklikele sätetele.

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed igasuguse seaduserikkumise või eeskirjade eiramise suhtes ja kohaldavad tõhusaid karistusi."

15 Rakendusmääruse artikkel 2 sätestab:

„1. Kui ilmneb, et TIR-märkmiku alusel toimunud veo või ATA-märkmiku alusel toimunud transiitveo käigus või nendega seoses on eeskirju rikutud või eiratud, teatab toll sellest TIR- või ATA-märkmiku valdajale ja garantiiühingule vastavalt TIR-konventsiooni artikli 11 lõikes 1 või ATA-konventsiooni artikli 6 lõikes 4 ettenähtud tähtaja jooksul.

2. Tõendid selle kohta, et TIR- või ATA-märkmiku alusel toimunud veo puhul on määruse (EMÜ) nr 719/91 artikli 10 lõike 3 esimese lõigu tähenduses eeskirju järgitud, esitatakse vastavalt TIR-konventsiooni artikli 11 lõikes 2 või ATA-konventsiooni artikli 7 lõigetes 1 ja 2 ettenähtud tähtaja jooksul.

3. Tõendina võib tollile esitada eelkõige:

a) tolli kinnitatud dokumendi, mis tõendab, et kõnealune kaup on esitatud sihttolliasutusele. Dokument peab sisaldama andmeid nimetatud kauba identifitseerimiseks

või

b) kolmandas riigis väljaantud tollidokumendi või selle koopiaeksemplari või valguskoopia, mis tõendab kauba lubamist vabasse käibesse; koopia või valguskoopia õigsust peab tõendama kas originaaldokumendi kinnitanud asutus või

asjaomase kolmanda riigi või ühe liikmesriigi asutus. Dokument peab sisaldama andmeid nimetatud kauba identifitseerimiseks

või

c) ATA-konventsiooni kohaldamisel kõnealuse konventsiooni artiklis 8 osutatud dokumendi." [Siin ja edaspidi on osundatud määrust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

16 Määrus nr 719/91 ja rakendusmäärus tunnistati kehtetuks vastavalt nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrusega (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307), ja komisjoni 2. juuli 1993. aasta määrusega (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3); määrused kuuluvad kohaldamisele alates 1. jaanuarist 1994.

17 Määruse nr 2454/93 artikli 454 lõike 3 esimene lõik sätestab algversioonis:

„Kui ei ole võimalik kindlaks määrata, millisel territooriumil eeskirju rikuti või eirati, käsitatakse eeskirjade rikkumise või eiramise kohana seda liikmesriiki, kus kõnealune rikkumine või eiramine tuvastati, kui artikli 455 lõikes 1 kehtestatud tähtaja jooksul ei esitata tollile tõendeid eeskirjade järgimise või tegeliku eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 26. novembril 1992 aktsepteeris kantoor der douane en accijnzen te Antwerpen (Antwerpeni tolli- ja aktsiisiameti büroo) (Belgia) TIR-TABAK 9445594 märkmiku seoses sigarettide eksportimisega Makedooniasse. Jan de Lely oli märkmiku valdaja. Fédération royale belge des transporteurs (Belgia Kuninglik Transpordiettevõtjate Ühing, edaspidi „Febetra") oli garantiiühing.

19 27. novembril 1992 või ligikaudu sel ajal varastati kõnealuse veose transportimisel kasutatud sadulveok koos koorma sigarettidega Limburg an der Lahnis (Saksamaa).

20 Olles tuvastanud, et Antwerpenis aktsepteeritud TIR-märkmik ei ole lõpetatud, nõudis Belgia riik kõnealuse veose eest imporditollimaksu ja aktsiisimaksu tasumist ning tegi selle kohta ettekirjutuse. Sellega seoses teavitati Febetrat 4. märtsi 1993. aasta kirjas TIR-märkmiku lõpetamata jätmisest.

21 Seevastu TIR-märkmiku valdajat teavitati TIR-märkmiku lõpetamata jätmisest alles 17. novembril 1994.

22 Jan de Lely vaidlustas ettekirjutuse rechtbank van eerste aanleg te Antwerpenis (Antwerpeni esimese astme kohus).

23 Jan de Lely palus nimetatud kohtul kõnealune ettekirjutus tühistada.

24 Esimese astme kohtumenetluses esitas Jan de Lely esiteks Kerkrade (Madalmaad) munitsipaalpolitsei 13. veebruari 1993. aasta protokolli, millest nähtub, et vargus toimus 27. novembril 1992 Saksamaal, ja teiseks tribunal d'arrondissement de Maastrichti 1993. aasta oktoobris tehtud otsused, millega varguse toime pannud isikud süüdi mõisteti.

25 17. oktoobril 2003 jättis rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen Jan de Lely kaebuse rahuldamata.

26 Seejärel esitas Jan de Lely hof van beroep te Antwerpenile (Antwerpeni apellatsioonikohus) nimetatud otsuse peale apellatsioonkaebuse.

27 Neil asjaoludel otsustas hof van beroep te Antwerpen menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised kolm eelotsuse küsimust:

„1. Kas komisjoni [rakendus]määruse artikli 2 lõiget 1 koostoimes [TIR-konventsiooni] artikli 11 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et TIR-konventsiooni artikli 11 lõikes 1 sätestatud aegumistähtaeg kehtib üksnes garantiiühingu, mitte aga märkmiku valdaja suhtes, või nii, et märkmiku valdaja puhul ühe aasta pikkuse tähtaja ületamine pärast TIR-märkmiku aktsepteerimist mõjutab tollivõla või aktsiisi ja eritarbimismaksude sissenõutavust ja tema vastutust, ning et ühe aasta pikkuse tähtaja ületamine võtab pädevalt tollilt õiguse seda maksu sisse nõuda?

2. Kas [rakendus]määruse artikli 2 lõikeid 2 ja 3 koostoimes TIR-konventsiooni artikli 11 lõigetega 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et neis sätestatud tähtaeg kehtib

üksnes veo eeskirjadele vastavuse tõendamise, mitte aga eeskirjade rikkumise või eiramise koha tõendamise suhtes?

3. Kas [rakendus]määruse artikli 2 lõikeid 2 ja 3 koostoimes TIR-konventsiooni artikli 11 lõigetega 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et kuivõrd selles sätestatud tähtaeg kehtib ka eeskirjade rikkumise või eiramise koha tõendamise suhtes, ei ole see tähtaeg aegumistähtaeg, ning märkmiku valdaja võib vastava tõendi esitada ka veel pärast selle tähtaja möödumist?"

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

28 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas rakendusmääruse artikli 2 lõiget 1 koosmõjus TIR-konventsiooni artikli 11 lõikega 1 tuleb tõlgendada selliselt, et selle tähtaja järgimata jätmine, mis on ette nähtud TIR-märkmiku valdaja teavitamiseks TIR-märkmiku lõpetamata jätmisest, võtab pädevalt tolliasutuselt õiguse sisse nõuda kõnealuse märkmiku alusel teostatud rahvusvaheliselt veolt tasumisele kuuluvaid tollimakse ja muid makse.

Poolte märkused

29 Põhikohtuasja hageja märgib esiteks, et rakendusmääruse artikli 2 lõike 1 ja TIR-konventsiooni artikli 11 lõike 1 koosmõjust tuleneb sõnaselgelt, et pädevad asutused on

kohustatud nii TIR-märkmiku valdajat kui ka garantiiühingut rikkumisest või eiramisest teavitama ühe aasta jooksul arvates TIR-märkmiku aktsepteerimisest. Teavitamine võimaldab TIR-märkmiku valdajal edastada tema käsutuses olevaid tõendeid, mis lubab kiiresti kindlaks teha riigi, kellel on õigus tollimakse sisse nõuda. Põhikohtuasja hageja täpsustab lisaks, et nimetatud tähtaja ületamine võtab õiguse nõuda sisse tollivõlga, kui asjaomane isik esitab tõendid rikkumise või eiramise tegeliku toimumise koha kohta. Niisuguse olukorraga oli tegemist põhikohtuasjas. Lõpuks väidab hageja, et TIR-konventsioonist, eelkõige selle artikli 8 lõigetest 1 ja 7 tuleneb, et enne garantiiühingult tasumise nõudmist tuleb tasumist nõuda kõigepealt TIR-märkmiku valdajalt. Seega ei ole loogiline, kui nõue loetakse aegunuks garantiiühingu suhtes, mitte TIR-märkmiku valdaja suhtes.

30 Belgia valitsus leiab, et rakendusmääruse artikli 2 lõikes 1 sätestatud tähtaeg viitab TIR-konventsiooni artikli 11 lõikes 1 sätestatud üheaastasele tähtajale, mis hakkab kulgema alates TIR-märkmiku aktsepteerimisest. Nimetatud valitsus on seisukohal, et rakendusmääruse artikli 2 lõikes 1 sätestatud tähtaega ei saa lugeda aegumistähtajaks. Sellele ei viita ei rakendusmääruse artikli 2 lõige 1 ega algmäärus, nimelt määrus nr 719/91, ega muud ühenduse õigusnormid. Seevastu nii TIR-konventsiooni artikli 11 lõike 1 sõnastusest kui ka nimetatud konventsiooni eesmärgist tuleneb, et selles sätestatud tähtaeg on aegumistähtaeg, kuid üksnes garantiiühingu suhtes. TIR-konventsioon ei käsitle TIR-märkmiku valdajalt saadaolevate summade sissenõudmise korda.

31 Ka Euroopa Ühenduste Komisjon leiab, et TIR-konventsiooni artikli 11 lõikes 1 sätestatud tähtaeg on selgelt garantiiühingut puudutav aegumistähtaeg. Kuid see järeldus ei kehti juhul, kui tegemist on TIR-märkmiku valdaja ja pädevate asutuste vahelise õigussuhtega. Nii vaidlusaluste õigusnormide sõnastusest kui TIR-konventsioonist tervikuna tuleneb, et TIR-märkmiku valdajal on TIR-märkmiku alusel toimuva veoga seoses hoolsuskohustus. Vastupidi garantiiühingule loetakse TIR-märkmiku

valdajat teadlikuks veo käigus toimunud võimalikest rikkumistest ja eiramistest ning seega on viimasel võimalik ette näha, et pädevad asutused nõuavad talt saadaolevad summad sisse.

32 Komisjon lisab, et TIR-märkmiku valdaja teavitamise eesmärk on üksnes anda pädevatele asutustele võimalus algatada aegsasti tollivõla sissenõudmise menetlus. Seega kaitseb kõnealune tähtaeg ühenduse huvi muuta omavahendid kiiresti kasutatavaks. Teatamise tähtaja ületamine TIR-märkmiku valdaja suhtes ei mõjuta seega tollimaksu sissenõutavust. Selline tõlgendus on kooskõlas ka kehtivate õigusnormidega.

Euroopa Kohtu vastus

33 Esiteks tuleb märkida, et TIR-märkmiku alusel toimuva veo käigus või sellega seoses tuvastatud rikkumise või eiramise tuvastamise korral tuleneb tähtaeg, mille jooksul peab TIR-märkmiku valdajale teatama, et TIR-märkmiku on lõpetamata, rakendusmääruse artikli 2 lõikest 1.

34 Nimetatud artikli 2 lõike 1 kohaselt teavitavad pädevad asutused TIR-märkmiku valdajat ja garantiiühingut toimunud rikkumisest või eiramisest TIR-konventsiooni artikli 11 lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul.

35 Nimetatud artikli 11 lõige 1 näeb ette, et pädeval asutusel ei ole õigust nõuda garantiiühingult artikli 8 lõigetes 1 ja 2 nimetatud summade tasumist, kui ühe aasta jooksul pärast TIR-märkmiku aktsepteerimist selle asutuse poolt ei ole ta garantii-

ühingule lõpetamisest kirjalikult teatanud (vt selle kohta 19. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-275/07: komisjon *vs*. Itaalia, EKL 2009, lk I-2005, punkt 92).

36 Kuigi eeltoodust tuleneb, et TIR-märkmiku valdajale teatamise tähtaeg on üks aasta alates pädeva asutuse poolt TIR-märkmiku aktsepteerimisest (vt 5. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-312/04: komisjon *vs.* Madalmaad, EKL 2006, lk I-9923, punkt 50), jääb lahtiseks küsimus, kas rakendusmääruse artikli 2 lõikes 1 sisalduv viide TIR-konventsiooni artikli 11 lõikes 1 sätestatud tähtajale puudutab üksnes nimetatud tähtaja kestust või puudutab see ka kõnealuse tähtaja aegumise tagajärge, nimelt seda, et nimetatud tähtaja järgimata jätmine toob endaga kaasa tollivõla nõude aegumise. Kõnealune artikli 11 lõige 1 näeb ette tollivõla nõude aegumise kõnesoleva tähtaja ületamise korral üksnes garantiiühingu suhtes.

37 TIR-märkmiku valdajaga seoses tuleb esiteks märkida, et ei rakendusmääruse artikli 2 lõige 1 ega ükski teine nimetatud määruse säte ei viita teatamise tähtaja järgimata jätmise tagajärgedele (vt selle kohta 14. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-112/01: SPKR, EKL 2002, lk I-10655, punkt 28).

38 Lisaks tuleb märkida, et rakendusmäärust tuleb võimaluse korral tõlgendada kooskõlas algmäärusega ja ühenduse poolt sõlmitud rahvusvaheliste lepetega (vt eelkõige 10. septembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-61/94: komisjon *vs.* Saksamaa, EKL 1996, lk I-3989, punkt 52; eespool viidatud kohtuotsus SPKR, punkt 29, ja 9. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-76/00 P: Petrotub ja Republica, EKL 2003, lk I-79, punkt 57).

39 Seega tuleb rakendusmääruse artikli 2 lõikes 1 sätestatud tähtaja järgimata jätmise tagajärgi hinnata esiteks määruse nr 719/91 ja teiseks TIR-konventsiooni alusel.

40 Ükski määruse nr 719/91 ega TIR-konventsiooni säte ei võimalda teha järeldust, et TIR-märkmiku valdaja teavitamata jätmine rakendusmääruse artikli 2 lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul toob endaga kaasa viimase tollivõla lõppemise ja vabastab ta seega kohustusest nimetatud võlg tasuda (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus SPKR, punkt 30).

41 Vastupidi, nagu väitis ka komisjon, tuleneb TIR-konventsiooni ülesehitusest, et rakendusmääruses sätestatud TIR-märkmiku valdajale teatamise tähtaeg ei ole aegumistähtaeg.

42 TIR-konventsioonist lähtuvad TIR-märkmiku valdaja kohustused tõendavad, et teda loetakse teadlikuks TIR-märkmiku alusel toimuva veo käigus toimunud rikkumisest või eiramisest.

43 Seega tuleneb eelkõige TIR-konventsiooni artiklitest 19 ja 21, et TIR-märkmiku valdaja peab tagama maanteesõiduki ja kauba esitamise lähtetolliasutusele ning sõiduki ja laadungi esitamise koos vastava TIR-märkmikuga igale vahetolliasutusele ja sihtkoha tolliasutusele. Sellest järeldub, et TIR-märkmiku valdaja, vastupidi garantiiühingule, on kursis nimetatud märkmiku alusel toimuva veo kulgemisega.

44 Neil asjaoludel ei mõjuta rakendusmäärusest tuleneva üheaastase tähtaja järgimata jätmine veoga seotud tollimaksude ja muude maksude sissenõutavust ega pädeva asutuse õigust neid TIR-märkmiku valdajalt sisse nõuda.

45 Vastupidi põhikohtuasja hageja väidetele ei ole küsimus, kas TIR-märkmiku valdajal on võimalik kõnesoleva tähtaja möödumisel esitada tõendeid rikkumise või eiramise

tegeliku toimumise koha kohta, asjassepuutuv selle kindlakstegemisel, kas teatamistähtaeg kujutab endast aegumistähtaega.

46 On tõsi, et eespool viidatud kohtuotsuses SPKR paluti Euroopa Kohtul tõlgendada õigusnormi, mis käsitleb teatamistähtaja, nimelt määruse nr 2454/93 artikli 379 lõikes 1 sätestatud tähtaja ületamist ja välistransiidiprotseduuri. Euroopa Kohus märkis, et nimetatud artiklis sätestatud 11-kuulise tähtaja ületamine ei vabasta kohustatud isikut kohustusest tasuda tollivõlg, eelkõige siis, kui nimetatud võla summast teavitati ettenähtud aegumistähtaja jooksul ja asjaomasel isikul ei olnud võimalik esitada tõendeid rikkumise või eiramise tegeliku toimumise koha kohta vastavalt teisele kõnealuse määruse artiklile (vt eespool viidatud kohtuotsus SPKR, punkt 32).

47 Põhikohtuasja hageja arvates tuleneb mainitud kohtuotsusest, et tähtaja ületamine ei too kaasa tollivõla sissenõutavuse aegumist, kui asjaomasel isikul ei ole võimalik esitada tõendeid rikkumise või eiramise tegeliku toimumise koha kohta. Hageja järeldab eeltoodust vastupidi, et nimetatud tähtaja ületamine toob kaasa kõnealuse võla aegumise juhul, kui asjaomasel isikul on võimalik mainitud tõendid esitada.

48 Euroopa Kohus leidis eespool viidatud kohtuotsuses SPKR, et selles asjas käsitletava tähtaja ületamine iseenesest ei takista tollivõlga sisse nõuda (vt 14. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-460/01: komisjon *vs*. Madalmaad, EKL 2005, lk I-2613, punkt 60). Euroopa Kohus meenutas otsuse SPKR punktis 32, et pärast teatamise tähtaja möödumist kehtivad nimetatud võla sissenõudmise suhtes muud tingimused, muu hulgas tõendite puudumine rikkumise või eiramise koha kohta.

49 Vastupidi põhikohtuasja hageja väidetele ei seosta Euroopa Kohus teatamise tähtaja aegumist võimalusega esitada tõendeid rikkumise või eiramise toimumise koha kohta.

50 Lõpuks on oluline täpsustada, et rakendusmääruse artikli 2 lõike 1 eesmärk on tagada tollimaksude ja muude maksude sissenõudmist reguleerivate sätete ühetaoline ja hoolas kohaldamine selleks, et ühenduse omavahendid tehtaks kiiresti ja tõhusalt kasutatavaks (eespool viidatud 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Madalmaad, punkt 54, ja analoogia alusel eespool viidatud 14. aprilli 2005. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Madalmaad, punkt 60).

51 Seda eesmärki silmas pidades tuleb üheaastast tähtaega TIR-märkmiku valdaja suhtes, nagu märgib komisjon, lugeda menetlusnormiks, mille adressaatideks on üksnes haldusasutused, et võimaldada neil sekkuda võimalikult kiiresti (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus SPKR, punkt 34).

52 Kõike eeltoodut arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et rakendusmääruse artikli 2 lõiget 1 koosmõjus TIR-konventsiooni artikli 11 lõikega 1 tuleb tõlgendada selliselt, et selle tähtaja järgimata jätmine, mis on ette nähtud TIR-märkmiku valdaja teavitamiseks TIR-märkmiku lõpetamata jätmisest, ei võta pädevalt tolliasutuselt õigust sisse nõuda kõnealuse märkmiku alusel teostatud rahvusvaheliselt veolt tasumisele kuuluvaid tollimakse ja muid makse.

Teine küsimus

53 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas rakendusmääruse artikli 2 lõikeid 2 ja 3 koostoimes TIR-konventsiooni artikli 11 lõigetega 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et neis sätestatud tähtaeg kehtib üksnes veo eeskirjadele vastavuse tõendamise, mitte aga eeskirjade rikkumise või eiramise koha tõendamise suhtes.

Poolte märkused

54 Põhikohtuasja hageja leiab, et õiguskindluse põhimõttega on vastuolus see, kui rakendusmääruse artikli 2 lõikeid 2 ja 3 tõlgendatakse selliselt, et neis on sätestatud tähtaeg ka eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta tõendite esitamiseks.

55 Belgia valitsus leiab, et siseriiklikel kohtutel tuleb kohaldada siseriiklikke tõendite esitamist käsitlevaid õigusnorme, kuna rakendusmääruse artikli 2 lõige 2 sätestab üksnes tähtaja veo eeskirjadele vastavuse kohta tõendite esitamiseks, mitte eeskirjade rikkumise või eiramise tegeliku toimumise koha tõendamiseks. Sellist tõlgendust kinnitab esiteks rakendusmääruse artikli 2 lõige 3, mis näeb ette üksnes TIR-märkmiku alusel toimunud veo eeskirjadele vastavuse tõendamise, ja teiseks määruse nr 2454/93 artikli 454 lõike 3 esimene lõik, mille kohaselt näeb ühenduse seadusandja sõnaselgelt ette tähtaja eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta tõendite esitamiseks.

56 Belgia valitsus märgib, et igal juhul tuleb omada teatud paindlikkust, et anda pädevatele asutustele rikkumise või eiramise koha kindlakstegemiseks aega.

57 Komisjon leiab samuti, et ühenduse õiguses kehtestatud tähtaja puudumisel on siseriikliku kohtu ülesanne teha siseriikliku tõendite esitamisel kohaldatava õiguse põhimõtete alusel kindlaks, kas talle lahendamiseks antud juhul ja kõiki asjaolusid silmas pidades on tõendid eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta esitatud tähtaegselt. Selle hindamisel tuleb siseriiklikul kohtul arvesse võtta esiteks seda, et TIR-märkmiku valdajat ei asetataks olukorda, milles tal ei ole reaalselt võimalik nimetatud tõendeid esitada, ja teiseks seda, et kõnealune tähtaeg ei tohi olla liiga pikk, et oleks võimalik tasumisele kuuluvaid summasid õiguslikult ja reaalselt teises liikmesriigis sisse nõuda.

Euroopa Kohtu vastus

58 Mis puudutab rikkumise või eiramise koha kohta tõendite esitamise tähtaega, siis tuleb meenutada, et määruse nr 719/91 artikli 10 lõige 3 sätestab, et kui ei ole võimalik kindlaks määrata, millisel territooriumil eeskirju rikuti või eirati, käsitatakse eeskirjade rikkumise või eiramise kohana seda liikmesriiki, kus kõnealune rikkumine või eiramine tuvastati, kui kehtestatud tähtaja jooksul ei esitata tollile tõendeid eeskirjade järgimise või tegeliku eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta.

59 Kõnealune artikli 10 lõige 3 rakendati rakendusmääruse artikli 2 lõikega 2, mis kehtestab, viitega TIR-konventsiooni artikli 11 lõikele 2, veo eeskirjadele vastavuse tõendamise tähtaja. Kuid artikli 2 lõikes 2 puuduvad sätted eeskirjade rikkumise või eiramise koha tõendamise tähtaja osas.

60 Rakendusmääruse artikli 2 lõike 2 sõnastuse kohaselt on nimetatud määrus kohaldatav üksnes veo eeskirjadele vastavuse tõendamise tähtaja, mitte aga eeskirjade rikkumise või eiramise koha tõendamise tähtaja suhtes.

61 Nagu märgib Belgia valitsus, kinnitab seda järeldust sama artikli 2 lõige 3, mis näeb ette tõendite esitamise üksnes veo eeskirjadele vastavuse kohta.

62 Lisaks tuleb märkida, et rakendusmääruse artikli 2 lõiget 2 ei saa tõlgendada selliselt, et selles sätestatud tähtaeg vastab ajavahemikule, mille jooksul tuleb esitada tõendid eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta.

63 Seadusandja ülesanne on kindlaks määrata tähtaeg eeskirjade rikkumise või eiramise toimumise koha kohta tõendite esitamiseks. Nimetatud tõendite esitamise tähtaeg on sätestatud määrust nr 2913/92 rakendava määruse nr 2454/93 artikli 454 lõike 3 esimeses lõigus. Siiski ei ole määrus nr 2454/93 käesoleval juhul kohaldatav *ratione temporis*.

64 Mis puudutab garantiiühingut, siis leidis Euroopa Kohus 23. septembri 2003. aasta otsuses kohtuasjas C-78/01: BGL (EKL 2003, lk I-9543), et tähtaeg eeskirjade rikkumise või eiramise toimumise koha kohta tõendite esitamiseks on kaks aastat, mis hakkab kulgema alates maksenõude saatmise kuupäevast.

65 Siiski tuleb märkida, et eespool viidatud kohtuasjas BGL tegi Euroopa Kohus otsuse lähtudes märkimisväärselt eriomastest asjaoludest, eelkõige määruse nr 2454/93 artiklitest 454 ja 455, nii nagu nad olid kõnealuse juhtumi asjaolude suhtes kohaldatavad. Seega, nagu on märgitud käesoleva otsuse punktis 63, oli nimetatud artiklites sõnaselgelt sätestatud tähtaeg eeskirjade rikkumise või eiramise toimumise koha kohta tõendite esitamiseks, samal ajal kui käesoleval juhul niisugused ühenduse õigusnormid puuduvad, kuna nimetatud artiklid ei ole kohaldatavad *ratione temporis*.

66 Seega, nagu väidavad Belgia valitsus ja komisjon, on siseriikliku kohtu ülesanne eeskirjade rikkumise või eiramise toimumise koha tõendamise tähtaega käsitlevate ühenduse õigusnormide puudumisel teha siseriikliku tõendite esitamisele kohaldatava õiguse põhimõtete alusel kindlaks, kas talle lahendamiseks antud juhul ja kõiki asjaolusid silmas pidades on tõendid eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta esitatud tähtaegselt (vt analoogia alusel 23. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-310/98 ja C-406/98: Met-Trans ja Sagpol, EKL 2000, lk I-1797, punktid 29 ja 30).

67 Euroopa Kohtu ülesanne on siiski viidata teatavatele ühenduse õiguse kriteeriumidele või põhimõtetele, mida taolise hinnangu andmisel tuleb järgida (vt analoogia alusel

10. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-309/06: Marks & Spencer, EKL 2008, lk I-2283, punkt 61).

68 Nii tuleb siseriiklikul kohtul arvesse võtta esiteks asjaolu, et rikkumise või eiramise toimumise koha kohta tõendite esitamise eesmärk on vaidlustada selle liikmesriigi pädevus, kes nõuab sisse tollimaksu ja muud maksud, ning selgitada välja liikmesriik, kes on pädev nimetatud makse sisse nõudma, kui leitakse, et varasem eeldus rikkumise või eiramise toimumise koha kohta on ümber lükatud (eespool viidatud kohtuotsus BGL, punkt 54).

69 Nimetatud teine liikmesriik tuleb kiiresti kindlaks teha, et ta saaks võtta saadaolevate summade sissenõudmiseks vajalikke meetmeid. Seega kahjustaks asjaolu, et siseriiklikus õiguses on ette nähtud tähtaeg, mis on liiga pikk, et võimaldada tasumisele kuuluvaid summasid õiguslikult ja reaalselt teises liikmesriigis sisse nõuda, ühenduse õiguse täielikku rakendamist (vt eespool viidatud kohtuotsus BGL, punkt 55).

70 Teiseks tuleb meenutada, et kaitseõiguse tagamine isiku suhtes algatatud mis tahes menetluses, kus võidakse teha tema huve kahjustav lahend, eelkõige karistuse määramiseni viia võivas menetluses, kujutab endast ühenduse õiguse aluspõhimõtet. Selle põhimõtte kohaselt tuleb igale isikule, kelle suhtes võidakse kohaldada karistusi, tagada võimalus oma seisukoha esitamiseks temale süüks pandud asjaolude kohta, millel karistus põhineb, ja esitada kõik enda kaitseks vajalikud tõendid (vt 21. märtsi 1990. aasta otsus kohtuasjas C-142/87: Belgia *vs*. komisjon, nn Tubemeuse'i kohtuotsus, EKL 1990, lk I-959, punktid 46 ja 47; 29. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-135/92: Fiskano *vs*. komisjon, EKL 1994, lk I-2885, punktid 39 ja 40, ja eespool viidatud kohtuotsus BGL, punkt 52).

71 Eeltoodust järeldub, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas tuleb siseriiklikul kohtul eeskirjade rikkumise või eiramise kohta tõendite esitamise tähtaja hindamisel tagada, et TIR-märkmiku valdajat ei asetataks olukorda, milles tal ei ole reaalselt võimalik nimetatud tõendeid esitada (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus BGL, punkt 66).

72 Eeltoodut arvesse võttes tuleb teisele küsimusele vastata, et rakendusmääruse artikli 2 lõikeid 2 ja 3 koostoimes TIR-konventsiooni artikli 11 lõigetega 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et neis sätestatud tähtaeg kehtib üksnes veo eeskirjadele vastavuse tõendamise, mitte aga eeskirjade rikkumise või eiramise koha tõendamise suhtes. Siseriikliku kohtu ülesanne on siseriikliku tõendite esitamisele kohaldatava õiguse põhimõtete alusel kindlaks teha, kas talle lahendamiseks antud juhul ja kõiki asjaolusid silmas pidades on tõendid eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta esitatud tähtaegselt. Siseriiklik kohus hindab nimetatud tähtaega siiski kooskõlas ühenduse õigusega, võttes eelkõige arvesse esiteks seda, et kõnealune tähtaeg ei oleks liiga pikk, et oleks võimalik tasumisele kuuluvaid summasid õiguslikult ja reaalselt teises liikmesriigis sisse nõuda, ja teiseks seda, et nimetatud tähtaeg ei muudaks TIR-märkmiku valdajal võimatuks eelnimetatud tõendeid reaalselt esitada.

Kolmas küsimus

73 Arvestades teisele küsimusele antud vastust, ei ole kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

74 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **Komisjoni 12. juuni 1991. aasta määruse (EMÜ) nr 1593/91 (millega rakendatakse nõukogu määrus (EMÜ) nr 719/91 TIR-märkmike ja ATA-märkmike transiididokumentidena kasutamise kohta ühenduses rakendamiseks) artikli 2 lõiget 1 koosmõjus 14. novembril 1975 Genfis allkirjastatud tollikonventsiooni TIR-märkmike alusel toimuva rahvusvahelise kaubaveo kohta artikli 11 lõikega 1 tuleb tõlgendada selliselt, et selle tähtaja järgimata jätmine, mis on ette nähtud TIR-märkmiku valdaja teavitamiseks TIR-märkmiku lõpetamata jätmisest, ei võta pädevalt tolliasutuselt õigust sisse nõuda kõnealuse märkmiku alusel teostatud rahvusvaheliselt veolt tasumisele kuuluvaid tollimakse ja muid makse.**

2. **Määruse nr 1593/91 artikli 2 lõikeid 2 ja 3 koostoimes 14. novembril 1975 Genfis allkirjastatud tollikonventsiooni TIR-märkmike alusel toimuva rahvusvahelise kaubaveo kohta artikli 11 lõigetega 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et neis sätestatud tähtaeg kehtib üksnes veo eeskirjadele vastavuse tõendamise, mitte aga eeskirjade rikkumise või eiramise koha tõendamise suhtes. Siseriikliku kohtu ülesanne on siseriikliku tõendite esitamisele kohaldatava õiguse põhimõtete alusel kindlaks teha, kas talle lahendamiseks antud juhul ja kõiki asjaolusid silmas pidades on tõendid eeskirjade rikkumise või eiramise koha kohta esitatud tähtaegselt. Siseriiklik kohus hindab nimetatud tähtaega siiski kooskõlas ühenduse õigusega, võttes eelkõige arvesse esiteks seda, et kõnealune tähtaeg ei oleks liiga pikk, et oleks võimalik tasumisele kuuluvaid summasid õiguslikult ja reaalselt teises liikmesriigis sisse nõuda, ja teiseks seda, et nimetatud tähtaeg ei muudaks TIR-märkmiku valdajal võimatuks eelnimetatud tõendeid reaalselt esitada.**

Allkirjad